

Nume:

Prenume:

Clasă:

Școală:

.....

colecția

foarte bine!

ÎNVĂȚARE DE CONSOLIDARE®

antrenament

Acest auxiliar didactic este aprobat pentru utilizarea în unitățile de învățământ preuniversitar prin O.M.E.N. nr. 3022/08.01.2018.

Lucrarea este elaborată în conformitate cu Programa școlară în vigoare, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393/28.02.2017.

Redactare: Amalia Mărășescu, Bianca Vișan

Tehnoredactare: Adriana Vlădescu

Pregătire de tipar: Marius Badea

Design copertă: Mirona Pintilie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TROFIN, ELIZA-MARA

Gramatică 5 : fișe de lucru pe lecții și unități de învățare cu itemi și teste de evaluare / Eliza-Mara Trofin. -

Ed. a 4-a, reviz.. - Pitești : Paralela 45, 2020

ISBN 978-973-47-3247-0

811.135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2020

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

ELIZA-MARA TROFIN

GRAMATICĂ 5

FIȘE DE LUCRU
pe lecții și unități de învățare
CU ITEMI ȘI TESTE DE EVALUARE

Ediția a IV-a, revizuită

Editura Paralela 45

ARGUMENT PENTRU ELEVI, PROFESORI ȘI PĂRINȚI

Gramatică. Fișe de lucru pentru clasa a V-a este o lucrare concepută în conformitate cu noua programă pentru limba și literatura română. Culegerea este utilă elevilor, indiferent de manualul pentru care s-a optat la clasă.

Este o lucrare complexă, dedicată în primul rând orelor de limba română, al cărei scop este dezvoltarea competențelor lingvistice ale elevilor, fiind utilă deopotrivă și profesorilor care pot selecta exerciții pentru fiecare lecție și pot evalua nivelul achizițiilor elevilor prin utilizarea testelor stadiale și sumative. Cartea poate fi utilizată și acasă, fiind un ghid neprețuit pentru părinți. Îi ajută, de asemenea, pe elevi și în pregătirea pentru evaluarea națională din clasa a VI-a și pentru olimpiadele școlare (OLLR, OLAV) deoarece propune și tipuri de itemi specifici acestor evaluări, itemi care nu sunt cuprinși, de obicei, în manualele școlare.

Conținuturile din carte sunt grupate în 13 unități de gramatică. La fiecare unitate de gramatică sunt propuse:

- exerciții care vizează **identificarea, însușirea, exersarea, utilizarea și reflecția** asupra faptelor de limbă, prin diverse tipuri de activități;
- **teste sumative**, care oferă posibilitatea evaluării sistematice a competențelor elevilor.

Fișele de lucru din carte au o structură unitară, abordând integrat elementele de construcție a comunicării cu lectura și redactarea și vizând toate competențele generale.

Textele-suport din fiecare capitol sunt selectate din cărți pentru copii, care pot fi propuse pentru lectură pe parcursul studierii fiecărei unități de gramatică. La fiecare unitate, textele au o temă comună: copilăria, familia, școala, jocul etc. Se realizează astfel înțelegerea textelor literare, pornindu-se de la noțiunile de gramatică, făcându-se legătura dintre lectură, elementele de construcție a comunicării și redactare.

O particularitate a lucrării noastre este marcarea, prin verbe de comandă și prin simboluri, a părților componente ale fiecărei fișe: **identificăm, învățăm, exersăm, utilizăm**. Se poate observa propunerea unui *demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor* (Programa de limba și literatura română, clasa a V-a). Considerăm că această secvențializare a fișelor permite selectarea rapidă a exercițiilor în funcție de obiectivele lecției.

Exercițiile sunt diverse, având în vedere atât achizițiile lingvistice, cât, mai ales, aspectul funcțional al limbii. Exercițiile care urmăresc IDENTIFICAREA și ÎNSUȘIREA faptelor de limbă pot fi utilizate **și în clasă**, în orele de familiarizare a elevilor cu noi concepte. Este foarte important că exercițiile propuse pentru EXERSARE cuprind **toate tipurile de itemi** și au **aceeași structură** pe tot parcursul lucrării. Exercițiile de APLICARE a cunoștințelor în situații concrete de comunicare sunt variate și atractive, urmărind utilizarea corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale în mesaje pe teme de interes, în contexte familiare și nonfamiliare. Fișele cuprind multe exerciții cu caracter ludic (ghicitori, concursuri) și activități în perechi sau pe grupe mai mari.

O altă particularitate a fișelor de lucru o reprezintă modul în care sunt organizate exercițiile de EXERSARE și de APLICARE. Am considerat oportun să marcăm tipurile de itemi pentru a evidenția structura fișelor. Codurile folosite sunt următoarele:

I.	ITEMI OBIECTIVI	
A.	Itemi cu alegere duală	IO_A
B.	Itemi de tip pereche	IO_B
C.	Itemi cu alegere multiplă	IO_C
II.	ITEMI SEMIOBIECTIVI	
A.	Itemi de completare	IS_A
B.	Itemi cu răspuns scurt	IS_B
C.	Întrebări structurate	IS_C
III.	ITEMI SUBIECTIVI	
A.	Rezolvare de probleme	I Sb
B.	Eseu	I Sb

Testele stadiale respectă succesiunea itemilor din fișele de lucru. Se propune astfel o evaluare conformă cu o structură familiară elevilor, gradându-se corespunzător nivelul de dificultate a itemilor. Exercițiile de la subiectul al II-lea acoperă toate conținuturile de la lectură, din programa școlară.

O noutate din cartea noastră este și feedbackul din finalul unităților de gramatică. Această secvență determină implicarea elevului în autoevaluare și în reflecția asupra studiului limbii române. Considerăm că răspunsul la întrebarea *Care este lucrul cel mai important pe care l-am învățat?* îl va provoca pe elev să sistematizeze și să esențializeze cu mai mult interes noile achiziții. Iar întrebarea *Când și unde voi folosi ceea ce am învățat?* va conduce la conștientizarea importanței studiului limbii române.

Un lucru foarte important este și acela că unitățile de gramatică au independență. Fișele se pot folosi indiferent de eșalonarea conținuturilor din noile manuale alternative.

Succes deplin tuturor elevilor din clasa a V-a!

Autoarea,
Editura Paralela 45

TESTE INIȚIALE

TEST INIȚIAL NR. 1

Citește cu atenție textul următor:

Zilele deveneau tot mai scurte. Aerul devenea tot mai rece. Și, într-o dimineață, Roz a găsit grădina îmbrăcată într-un strat de brumă. Sosise toamna pe insulă.

Frunzele copacilor, care fuseseră verzi toată viața roboșicilor, s-au făcut galbene, portocalii și roșii. Apoi au părăsit ramurile și au căzut pe pământ, iar pădurea s-a umplut curând de sunetele animalelor foșnind prin frunzele moarte. Nucile cădeau și ele din copaci, lovindu-se de rădăcini, de pietre și din când în când de roboșică. Parfumul florilor dispărea pe măsură ce acestea se ofileau. Toate mirosurile și culorile insulei se stingeau.

Și animalele se schimbau. Celor cu blană le creștea și mai multă blană. Celor cu pene le creșteau și mai multe pene. Cele cu solzi începeau să caute adăposturi noi.

— Dap, da. Se face frig, o broască a orăcăit către alta. Nu mai e mult și vine vremea pentru dormit.

— Dap, da. Mai bine mi-aș căuta o gaură bună, a orăcăit a doua broască. Ai găsit deja una?

— Nah, a orăcăit prima broască. Voi căuta o gaură săptămâna viitoare. Deocamdată mă voi bucura de lumina caldă a soarelui, atât cât mai ține. Dap, da.

Multe dintre animalele de pe insulă se gândeau deja la hibernare. Broaștele, albinele, șerpii și chiar urșii aveau să dispară curând și să-și petreacă următoarele luni departe de văzul lumii.

Și apoi erau păsările. Unele păsări, ca bufnițele și ciocăniturile, își petreceau iarna cuibărintu-se și mâncând puținul care mai rămânea pe insulă. Dar păsările migratoare se pregăteau pentru lungă călătorie spre sud, către țărâmurile calduroase. Și printre păsările care trebuiau să plece erau și găștele.

(Peter Brown, Toamna – Insula Roboșicilor)

Subiectul I (60 de puncte)

1. Răspunde la următoarele întrebări:

a) Când se petrece acțiunea?

.....

b) Unde se vor adăposti broșcuțele peste iarnă?

.....

(6 puncte)

2. Ordonează literele care corespund prezentării în ordine logică, cronologică a momentelor întâmplării:

A. Multe animale se gândesc la hibernare.

B. A sosit toamna.

C. Păsările migratoare se pregătesc pentru lungă călătorie către sud.

D. Pădurea se umple de frunze moarte.

E. Două broscuțe discută despre pregătirile pentru iarnă.

--	--	--	--	--

(6 puncte)

3. Prezintă, prin raportare la textul dat, trei schimbări din grădină, odată cu venirea toamnei.

.....
.....

(6 puncte)

4. Numește trei animale care hibernează, așa cum rezultă din textul dat.

.....

(6 puncte)

5. Transformă următoarea replică din dialog în povestire:

— *Dap, da. Se face frig, o broască a orăcăit către alta. Nu mai e mult și vine vremea pentru dormit.*

.....
.....

(6 puncte)

6. Scrie:

a) un cuvânt cu sens opus cuvântului *să dispară*;

b) un cuvânt cu același sens pentru cuvântul subliniat: *Toate mirosurile și culorile insulei se stingeau*;

c) un cuvânt din aceeași familie cu substantivul *frunză*.

(6 puncte)

7. Selectează din textul dat:

a) un verb care arată o acțiune făcută de broască;

b) substantivul propriu care numește un personaj.

(6 puncte)

8. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate în enunțul: *Sosise toamna pe insulă*.

(6 puncte)

9. Transformă propoziția dezvoltată în propoziție simplă: *Toate mirosurile și culorile insulei se stingeau*.

(6 puncte)

10. Alcătuieste o propoziție enunțiativă, negativă, în care să existe adjectivul *rece* cu funcția de parte secundară de propoziție.

(6 puncte)

Subiectul al II-lea (30 de puncte)

Scrie o compunere de 10-12 rânduri, în care să-ți imaginezi că ești o broscuță care a călătorit pe aripile unei păsări până în țările calde.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Se acordă 10 puncte din oficiu. Total: 100 de puncte.

3 Vocabularul

FIȘA NR. 1

CUVÂNTUL, UNITATE DE BAZĂ A VOCABULARULUI
CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL. FORMA ȘI SENSUL CUVINTELOR

Identificăm

1. Citește cu atenție textul următor:

Domnul Daniels a scris pe tablă „cot” și vorbim despre cele trei sunete ale cuvântului. Eu aud un singur sunet – cot –, dar el spune că sunt trei sunete diferite pentru că sunt trei litere diferite. Parcă mi-ar spune că cerul este galben. În timp ce rostesc cuvântul pe litere, îmi spune să le ating cu palma pe fiecare. Asta pare să mă ajute. Mă silește să le despart, deși alcătuiesc toate un singur cuvânt. Dar este un cuvânt scurt, iar eu mă gândesc îngrijorată ce-o să mă fac cu niște cărți întregi. Voi fi în stare să citesc vreodată?

(Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)

- Scrie câte o propoziție în care să precizezi:
a) câte cuvinte sunt în primele două enunțuri;

.....
b) câte litere sunt în cuvântul *tablă*;

.....
c) care este înțelesul cuvântului *tablă*.

- Construiește un enunț în care cuvântul *tablă* să aibă alt sens decât în text.
- Încercuiește încă două cuvinte care, având aceeași formă, pot avea mai multe înțelesuri.

2. a) Subliniază, în textul următor, două perechi de cuvinte care au aceeași formă și sensuri diferite.

*Colo-n vale în țărână
Stă o râmă într-o rână
Și privește-un porc cum râmă.
Râmă ici, râmă colea,
Două râme s-ar părea,
Însă una-i porc sadea.*

*Iară porcu-n loc să râme
A făcut râma fărâme.
Una râmă... două... nouă...
Pân' la nouăzeci și nouă...
Toate nouăzeci și nouă
Întreabă porcul: – Când plouă?
(Marin Sorescu, *Problema cu două râme*)*

b) Transcrie, din prima strofă, două cuvinte care diferă printr-un sunet.

Învățăm

3. Scrie enunțuri în care să folosești fiecare cuvânt cu două sensuri, precizând sensurile.

a)

Cuvinte	Enunțuri în care cuvintele au sensuri total diferite	Sensul cuvântului în context
<i>liliac</i>	— —	
<i>pară</i>	— —	
<i>roman</i>	— —	

b)

Cuvinte	Enunțuri în care cuvintele au sensuri înrudite	Sensul cuvântului în context
<i>inimă</i>	— —	
<i>limbă</i>	— —	
<i>carte</i>	— —	

4. Menționează sensul cuvântului *limpede* în fiecare context.

- apă limpede –
- cer limpede –
- privire limpede –
- glas limpede –
- minte limpede –

5. Cuvintele *veșnic* și *etern* au același și formă

6. Încercuiește două cuvinte cu formă diferită, dar cu același sens.

Undeva sub doi altoi

A murit un pițigoi,

Pasămite, pasămite,

Cum murise o mierlise. (Marin Sorescu, *Întâmplare*)

7. Subliniază două cuvinte care nu sunt folosite cu sens propriu în fragmentul:

Norii fug, doritul soare/ Strălucește și dismiardă oceanul de ninsoare.

(V. Alecsandri, *Iarna*)

Exersăm

IO_A 8. Încercuiește litera **A** (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau **F** (dacă tu crezi că este falsă).

- Cuvintele *sens* și *semnificație* au formă diferită și același sens. **A / F**

IO_B 9. Unește prin săgeți cuvintele cu formă diferită și cu același sens.

<i>carte</i>	vocabulă
<i>cuvânt</i>	lexicon
<i>dicționar</i>	volum

IO_C 10. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- *Lumea te întrebă mereu ce vrei să fii când vei fi mare. Eu știu ce fel de om mare vreau să fiu.* (Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)
Cuvântul *mare* din text înseamnă: a) apă stătătoare; b) imens; c) matur.
- Sensul cuvântului subliniat în enunțul: – Scumpa mea, sunt sigură că există o explicație pentru asta. (idem) este:
a) costisitoare; b) dragă; c) ascultătoare.

IS_C 11. Citește textul următor:

Mă uit la televizor și desenez un pui de lamă pe care îl cheamă Butch Cassidy. Dacă tot l-am botezat așa, îi adaug pălărie de cowboy, basma la gât și toc de pistol.

(Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*)

- Încercuiește patru cuvinte care pot avea două sensuri.
- Alcătuiește câte un enunț în care fiecare cuvânt încercuit de tine să aibă alt sens decât în text.

.....

.....

.....

Utilizăm

ISB 12. Ghicește cuvântul care lipsește din fiecare enunț.

1. Elementul constructiv, punctul de plecare al procesului comunicativ este

2. Cuvântul are sunete, înveliș sonor, adică _____

3. Înțelesul cuvântului se mai numește _____

4. Sensul unui cuvânt se stabilește în _____

ISB 13. Redactează un text de 5-8 rânduri, în care să-ți imaginezi că îi explici unui coleg care a lipsit de la școală ce înseamnă *context* și cum se stabilește sensul cuvintelor în context.

Observație. Vei rezolva acest exercițiu pe o foaie separată, pe care o vei adăuga în portofoliul personal.

Cuprins

Argument	5
-----------------------	---

Unitatea 1. ACTUALIZAREA CUNOȘTIINȚELOR DIN CLASA A IV-A

<i>Fișa nr. 1</i>	7
<i>Fișa nr. 2</i>	8
<i>Fișa nr. 3</i>	10
<i>Fișa nr. 4</i>	12
<i>Test inițial nr. 1</i>	15
<i>Test inițial nr. 2</i>	18

Unitatea 2. ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE

Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic.	
Dicționarul. Articolul de dicționar	22
Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală	24
Correspondența dintre literă și sunet	25
Silaba. Accentul	27
<i>Test stadiial nr. 1</i>	30

Unitatea 3. VOCABULARUL.

Cuvântul, unitate de bază a vocabularului. Cuvântul și contextul.	
Forma și sensul cuvintelor	33
Categorii semantice. Sinonime. Antonime	36
Câmpul lexical	40
Variație stilistică. Limba standard. Normă și abatere. Istoria cuvintelor.	
Variații ale formei și ale sensului în timp	42
<i>Test stadiial nr. 2</i>	44

Unitatea 4. SINTAXA

Enunțul. Clasificarea propozițiilor. Punctuația enunțului	48
<i>Test stadiial nr. 3</i>	52

Unitatea 5. FUNCȚII SINTACTICE. PREDICATUL VERBAL

Predicatul verbal	55
<i>Test stadiial nr. 4</i>	58

Unitatea 6. SUBIECTUL

Subiectul exprimat (simplu și multiplu)	61
Acordul predicatului cu subiectul	64
<i>Test stadiial nr. 5</i>	66

Unitatea 7. ATRIBUTUL

Atributul	70
<i>Test stadiial nr. 6</i>	73

Unitatea 8. PĂRȚI DE VORBIRE. VERBUL

Actualizarea cunoștințelor	77
----------------------------------	----

Modurile verbale. Indicativul. Timpurile modului indicativ. Timpul prezent.....	78
Timpul imperfect.....	82
Perfectul compus.....	85
Perfectul simplu.....	88
Mai-mult-ca-perfectul.....	91
Timpul viitor.....	93
Verbele auxiliare.....	96
Modul imperativ.....	98
Forme verbale nepersonale. Infinitivul.....	100
Participiul.....	103
<i>Test stadial nr. 7</i>	105

Unitatea 9. SUBSTANTIVUL

Substantivele comune, substantivele proprii. Genul și numărul substantivelor ...	109
Articolul hotărât, articolul nehotărât (definit/nedefinit).....	113
Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv + atribut). Prepoziția.....	115
<i>Test stadial nr. 8</i>	118

Unitatea 10. PRONUMELE

Pronumele personal. Flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul.....	122
Pronumele personal de politețe.....	125
<i>Test stadial nr. 9</i>	128

Unitatea 11. NUMERALUL

Numeralul cardinal.....	131
Numeralul ordinal.....	135
<i>Test stadial nr. 10</i>	138

Unitatea 12. ADJECTIVUL

Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul.....	142
Articolul demonstrativ. Gradele de comparație/de intensitate ale adjectivului....	145
<i>Test stadial nr. 11</i>	150
<i>Test final</i>	153